

Opleidingen in beweging

Marielle Hendriks Een gezamenlijk Vlaams-Nederlands initiatief pleit voor meer synergie tussen de opleidingen kunstbeleid en cultuurmanagement.

Begin dit jaar vonden in Antwerpen de eerste Nederlands-Vlaamse dagen van het cultuurmanagement plaats. Op uitnodiging van Huis deBuren en de Universiteit Antwerpen bogen deskundigen uit het onderwijsveld, de culturele sector en het openbaar bestuur zich twee dagen met elkaar over trends en ontwikkelingen in de cultuursector en de veranderde eisen die dit stelt aan opleidingen in kunstbeleid en cultuurmanagement – opleidingen die de nieuwe lichterling cultuurmanagers en beleidsmakers ten slotte op hun taak in het culturele veld moeten voorbereiden.

De eerste opleidingen kunstbeleid en cultuurmanagement in de Verenigde Staten werden vanuit eenzelfde behoefte vanuit het culturele veld ontwikkeld. Midden jaren zestig raakte men daar doordrongen van het feit dat goede intenties alleen een culturele instelling niet tot bloei kunnen brengen. Tot dan toe werden cultuurinstellingen door goed-

bedoelende, maar *selfmade (wo)men* gerund. Vaak ging het om vrijwilligers zonder enige kennis van bedrijfsvoering, financieel beleid of *human resource management*. Harvard University speelde daar als eerste op in door midden jaren zestig een *summer course* in *arts administration* te ontwikkelen. Deze *summer course* werd een doorslaand succes en kreeg al snel ook buiten de Verenigde Staten bekendheid. Ook medewerkers van Nederlandse culturele instellingen vlogen vervolgens naar Cambridge (Massachusetts) en brachten de daar opgedane inzichten mee terug naar Nederland.

De overtuiging dat de kunsten gebaat zijn bij een goede zakelijke aanpak heeft sindsdien postgevat en leeft in deze tijden van *cultural entrepreneurship*, *city marketing* en *cultural governance* sterker dan ooit. Het veld zit te springen om visionaire, communicatief vaardige en financieel goed onderrichte cultuurmanagers en stevig toegeruste beleidsmakers. Ook

relatieve buitenstaanders als de Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen–Nederland (CVN), Huis deBuren en de Boekmanstichting onderkennen het belang van goed opgeleide cultuurmanagers en beleidsmakers.

Levendig palet

In het licht van deze ontwikkelingen zaten eind februari dertig deskundigen om de tafel om met elkaar de knelpunten en samenwerkingsmogelijkheden binnen het cultuurmanagement-onderwijs over en weer te bespreken. Daarbij stond de eerste dag vooral in het teken van nadere kennismaking en werd de tweede dag merendeels besteed aan reflectie en discussie.

De lezingen tijdens die bijeenkomst zijn omgewerkt tot artikelen, die te vinden zijn op de bijgevoegde cd-rom achter in deze *Boekman*. Bij elk artikel is een reactie door een vakgenoot uit het buitenland opgenomen. Dit levert een levendig palet op van de trends en ontwikkelingen binnen de verschillende kunstdisciplines – en een aantal kritische vragen en aanbevelingen aan het adres van het onderwijs in kunstbeleid en cultuurmanagement.

Het spanningsveld tussen theorie en praktijk dat beide dagen centraal stond, is niet

nieuw. Critici stellen al sinds het ontstaan van dit soort studies dat de opleidingen niet voldoende voorbereiden op de latere beroepspraktijk. Bovendien zouden het ‘leerfabrieken’ geworden zijn met weinig ruimte in de curricula voor reflectie en kritische distantie tot het vakgebied. Deze tendens wordt versterkt doordat docenten de 40 procent van hun werktijd die ze aan onderzoek zouden moeten besteden bij lange na niet halen. Dat komt mede door de

Het veld zit te springen om visionaire, communicatief vaardige en financieel goed onderrichte cultuurmanagers

werkdruk: deze studies zijn erg populair onder studenten.

De Boekmanstichting organiseert al sinds eind jaren tachtig met enige regelmaat bijeenkomsten ter versterking van de afstemming en communicatie binnen het onderwijsveld van kunstbeleid en cultuurmanagement. Niet lang geleden organiseerde de stichting nog een internationale *expertmeeting* met deskundigen uit heel Europa over de academische legitimatie van dit soort opleidingen, en in 2006 verscheen in opdracht van de Boekmanstichting een kwalitatieve studie van Corina Şuteu naar opleidingen cultuurmanagement in Europa.

Eerste stap

Hoewel het voor de hand lag wegens de gemeenschappelijke taal, kwam het niet eerder tot samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen op dit gebied. Dankzij Huis deBuren, de Universiteit Antwerpen en de Boekmanstichting is nu

Marielle Hendriks

is hoofd projecten bij de Boekmanstichting en alumna van de specialisatie Kunstbeleid en -management van de Universiteit Utrecht.

Orkestrepetitie met Frans Brüggen aan het Conservatorium van Amsterdam.
Fotograaf: Thomas Lenden

een eerste stap gemaakt met de eerste Vlaams-Nederlandse cultuurmanagementdagen. Dankzij de CVN krijgt dit initiatief opvolging in de vorm van een werkgroep die bestaat uit deskundigen uit Vlaanderen en Nederland die zich ten doel stelt de communicatie en afstemming binnen het culturele onderwijsveld in Nederland en Vlaanderen te verbeteren.

Het CVN is dit najaar begonnen met het maken van een inventarisatie van alle opleidingen kunstbeleid en cultuurmanagement in het hoger onderwijs, die zij op de tweede Vlaams-Nederlandse cultuurmanagementdagen in het voorjaar van 2008 zal presenteren. Het ligt in de bedoeling om op basis van deze inventarisatie een diepgaand, vergelijkend onderzoek op te zetten naar de bestaande opleidingen kunstbeleid en cultuurmanagement. Op deze wijze is het mogelijk de contacten tussen de opleidingen aan te halen, kennis gemakkelijker uit te wisselen en onderzoeksprogramma's op elkaar

af te stemmen. Door de opleidingen en hun specifieke aandachtsgebieden zorgvuldig in kaart te brengen, is intensievere samenwerking mogelijk, bijvoorbeeld tussen de programma's aan de Erasmus Universiteit en de Universiteit Antwerpen, en wordt bovendien de studenten mobiliteit – politiek aandachtspunt sinds de Bolognaverklaring uit 1999 – bevorderd.

Daarnaast signaleert de werkgroep veel behoefte aan systematisch vergelijkende analyses van cultuurbeleid, om te beginnen tussen Nederland en Vlaanderen. Want ondanks jarenlange inspanningen zijn er tot op de dag van vandaag wel kwantitatieve, maar geen kwalitatieve, goed te vergelijken onderzoeksresultaten bekend. Ook daar wil de werkgroep zich voor gaan inspannen.

De eerste Vlaams-Nederlandse dagen van het cultuurmanagement vonden plaats dankzij steun van Huis de Buren en het consulaat-generaal der Nederlanden in Antwerpen.